

Vavřinec z Březové (* 1370/71, † 1437)

Vavřinec z Březové se narodil kolem r. 1370/71 ve vladyské rodině na Kutnohorsku. Nejdříve studoval na artistické fakultě a po dosažení hodnosti mistra svobodných umění pokračoval ve studiu na právnické fakultě. I když nikdy nebyl vysvěcen na kněze, užíval obročí z několika far, které dále pronajímal. Právního vzdělání a politického rozhledu nabyl Vavřinec v královské kanceláři Václava IV, díky čemuž měl přístup i k důležitým dokumentům. Vavřinec se hlásil k Husovu učení, což dokládá spisovatelovo zaujetí pro ideály reformy před výbuchem revoluce, proto se musí vzdát církevního majetku. Po smrti Václava IV. se dostává do kanceláře Nového města pražského, kde pravděpodobně působí jako notář ve 20. a 30. letech 15. století. Poslední zmínka o Vavřinci je z 6. 7. 1437.

Dílo

Vznik jednotlivých děl Vavřince z Březové nelze, bohužel přesně datovat. Vavřinec je spojován s překladem „*Kniehy snové vykladanie*“. Také sepisoval *Kroniku světa* v českém jazyce, která je založena na kompilaci starších prací. Vavřinec přeložil pověstný cestopis tzv. Jana Mandevilla, kde jsou fantasticky popisovány orientální země a města. Tento cestopis se stal ve středověku velice oblíbeným. „*Slyšte, nebesa*“ byla latinská skladba, obrací se k Hospodinu, aby účtoval se Zikmundem Lucemburským. V r. 1431 vydává „*Píseň o vítězství u Domažlic*“, což je latinsky psaná veršovaná skladba, kde vítězí husité nad společným nepřítelem. Pro velký úspěch mu mnozí historikové přisoudili celou řadu nejruznějších anonymních děl, která vznikla v Čechách na konci 14. a v první polovině 15. století.

Husitská kronika

Kronika je nejcennější dobovou výpovědí o počátcích husitství. Jak se práce původně jmenovala, nevíme, dochovala se až v mladších opisech, které nesou stručný název (Cronica, či Chronicon). Ke své kronice si Vavřinec léta shromažďoval písemnou dokumentaci, vyptával se přímých účastníků dějů, jejichž sám nebyl svědkem. Tento popis patří mezi nejkoncepčnější a nepodrobnější výklad revoluce. Vavřinec je zde obhájce pražského měšťanstva (politického středu), stojí proti Zikmundovi a z druhé strany proti ideologicky laděným táborům.

Kronika začíná počátky přijímání podobojí r. 1414, dále popisuje události kostnického koncilu i jejich ohlas v Čechách, smrt krále Václava IV. a následovný vývoj až po bitvu na Vítkově. Vysvětluje husitský program ve výkladu 4 pražských artikulů a 12 táborských článků předložených Pražanům. Když došel až k odchodu táborů z Prahy (22. 8. 1420), považoval za užitečné podrobně popsat vznik táborské sekty, její učení, program i důsledky, a potom pokračuje v chronologickém výkladu událostí. Kronika není psána současně s popisovanými událostmi. Vyprávění sice začíná rokem 1414, ovšem těžiště leží v letech 1419-1421. Dílo skončí uprostřed popisu dramatických válečných událostí dne 22. 12. 1421 konstatováním „A to se stalo ráno“. Tato kronika je epickou prací, ovšem z hlediska středověkého třídění žánrů patří spíše k historii. Původně byla psána latinsky, na přelomu 15. a 16. století se překládá do češtiny.

Edice:

Chronicon Laurentii de Brzyezowa. Edd. J. Goll – J. Emler – J. Gebauer. FRB V. Praha 1893, s. 327-534.

(dostupné na: <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=178>) – staženo 18.11.2014.

Literatura:

BLÁHOVÁ, Marie: Vavřinec z Březové, Husitská kronika a Píseň o vítězství u Domažlic. Praha 1979.

ČORNEJ, Petr: Tajemství českých kronik. Cesty ke kořenům husitské tradice. Praha 1987.
KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav: Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví. Od počátku národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století. Praha 1997.
ŠMAHEL, František: Husitská revoluce 1. Doba vymknutá z kloubů. Praha 1995.